

HOL SZÜLETETT PETŐFI SÁNDOR?

Tudósítás az évszázados Petőfi-per ügyében

1857-ben a Vasárnapi Ujság egyik számában érdekes cikk jelent meg. Sárkány János kiskőrösi evangélikus lelkész közölte Petőfi Sándor keresztelési anyakönyvének kivonatát. A cikk megcáfolhatatlan tényekkel és adatokkal bizonyította: Petőfi, 1823. január 1-én, Kiskőrösön keresztelték.

Petőfi születésének helyéről már 1857 előtt is vitatkoztak. Sárkány János közlése azonban egészen új dolgot mondott. Petőfi kiskőrösi születéséről adatot előtte nem közölt senki.

Hatalmas vita kerekedett a cikk megjelenése után. Évtizedekig pörlekedtek beavatottak és rajongók, hivatalosak és kívülállók a születési helyről, míg végre 1896-ban megjelent a nagylelkű Ferenczi Zoltán háromkötetes Petőfi életrajza, amely határozottan Kiskőröszt nevezte Petőfi szülővárosának.

Azóta ezt az iskolákban is így tanítják.

Egy bátor kutató

Ha az irodalomtudomány Ferenczi Zoltán könyvével ki is mondta az utolsó szót Petőfi születésének ügyében, a vita napjainkig tartott. Bizonyos azonban, hogy akik a „hivatalos” álláspont ellen szólni merészkettek, nem sok megértésre számíthatnak, kiesít le is nézték őket, mint olyanokat, akik nem ismerik a tudomány eredményeivel.

Volt azonban egy zavaró körülmény. Petőfi születésének vitaanyagát ugyanígy senki sem tette tudományos vizsgálat tárgyává, kritikailag senki nem vizsgálta át az adatokat. A vita újságokban, folyóiratokban, hetilapokban zajlott le, s nemcsak az igazság, — az erő is szerepet játszott benne.

A szegedi Móra Ferenc Múzeumban a most létesült irodalmi múzeum munkatársai, kutatói, nemrég érkekeztek, tartották. Az érkező Mezősi Károly, a kiskunfélegyházi tanítóképző tudós igazgatója, régebben egyetemi magántanár, elmondta, hogy kandidátusi dolgozatában összefoglalta és kritikailag felülvizsgálta Petőfi születésének irodalmát.

Kutatásai szerint Petőfi nem Kiskőrösön született!

Mérészt állít ez. Az irodalomtörténet múlt századbeli állásfoglalása után ezzel a problémával foglalkozni bátor dolog volt, hiszen a kiskőrösi születés gondolata beleivódott az emberekbe, a tudományba. Mindenki úgy tekintette, mint magától értetődő tény.

A kiskőrösi születés

Tévedés lenne persze azt hinni, hogy az irodalomtudomány csak azért fogadta el Petőfi kiskőrösi születését, mert annak idején a Vasárnapi Ujság közölte a keresztelési anyakönyvi kivonatot. Ezenfelül sok más bizonyító anyag is összegyűlt.

Milyen bizonyítékok? Levéltári adatok igazolják például, hogy Petőfi szülei — Sándor születésének idején — a kiskőrösi mézárszéket bérelték, s használatát is fizették. Több tanúvallomás is szól Petőfi kiskőrösi születéséről. Például Kurucz Zsuzsanna vallomása, akit az irodalomtörténet Petőfi szoptatós dajkájának vallott, öv. Dinka Jánosné vallomása, akit a költő keresztanyjaként ismertek.

Az állítások kritikája

Mezősi Károly eredetileg nem azt akarta megírni, hogy nagy költőnk nem Kiskőrösön született. Összefoglaló munkát szándékozott készíteni arról, milyen irodalma van ennek a régi, nagy viharokat kiváltott ügynek. Munka közben jött rá arra, hogy a kiskőrösi születést bizonyító adatok és tények cáfolhatók.

Legérdekesebbek e tekintetben a tanúvallomások. Kiderült, hogy például Kurucz Zsuzsanna, a dajka, akinék a kiskőrösi temetőben díszes sírhelyet állítottak, Petőfi születésének idején 9 és fél éves gyerek volt. Aligha lehetett Petőfi szoptatós dajkája! A másik és a legfontosabb tanú, a keresztanyának mondott Dinka Jánosné vallomása is hamis volt. Mezősi Károly hiteles okmányokkal bizonyította, hogy Petőfi keresztanyja Dinga Sámuelné Petyko Éva volt és nem Dinka Jánosné Fekete Anna.

A kiskőrösi mézárszékek sem perdöntő bizonyítékok. Petrovics István, a nagy költő édesapja ugyanis abban az időben egyszerre több helyen is bérelt mézárszéket — például Szabadszálláson és Félegyhá-

zán — mert a közös bérlet akkor általában szokásos volt.

S éppen ezért nem döntő bizonyíték a keresztelési anyakönyvi kivonat sem. Gyulai Pál sokáig tiltakozott is az ellen, hogy a keresztelési okmány alapján a születési helyre következzenek. Hiszen az is megesett már a Petrovics-családban, hogy 1825-ben, amikor István, a költő öccse született, a szülők állandóan Félegyházán laktak, s a gyerek mégis Szabadszálláson látta meg a napvilágot.

A kiskőrösi „Petőfi-ház”

Mindez azt jelenti, hogy Mezősi Károly azokat a bizonyító, vagy bizonyítónak vélt adatokat és tényeket, melyeknek alapján az irodalomtudomány „hivatalosan” kiskőrösi születésűnek mondta Petőfit, megcáfolta, illetve kiderítette róluk, hogy korántsem bizonyítók.

Nem esodálhálna tehát senki — hiszen ezek az adatok, amelyeket a félegyházi tanítóképző igazgatója felkutatott, annyira meggyőzőek — ha mindez még a múlt században, a végső szó kimondása előtt kiderült volna. De nem derülhetett ki, mert a kiskőrösi születést világi és egyházi hatalmasságok is támogatják — ez volt az az erő, amely beavatkozott a tudomány dolgába. Ezért vált dokumentummá a kiskőrösi „Petőfi-ház” is, a költő állandó szülőháza. A házat a múlt század egyik neves, tekintélyes embere, a kerület országyűlési képviselője, Ivánka Imre jelöltette meg 1862-ben emléktáblával. Az azonban, hogy milyen bizonyítékok alapján nyilvánították éppen azt a házat Petőfi szülőháznak, — nem ismeretes. De ismeretes például öv. Hauzer Farkasné tanúvallomása, aki azt mondta, hogy Petrovicsék kiskőrösi tartózkodási ideje alatt vele egy épületben laktak — másutt, mint az utólag kijelölt „szülőház”.

Ez a szegedi törvényszéken történt tanúvallomás azonban nem került nyilvánosságra.

Néhány adat

Ha nincs bizonyíték arra, hogy Petőfi Sándor Kiskőrösön született, hol látta meg a magyar irodalom legnagyobb költője a napvilágot?

Mit mondanak a tények? Az első és nagyon fontos tény: Petőfi, tíz éven át — tizenhat éves korától haláláig — kunsági, félegyházi születésűnek ismerték. Egyik tanulórsa, Szeberényi Lajos szerint Petőfit Selmeceen kunsági fiúnak ismerték. 1842-ben Szuper Károly színész azt írta naplójában, hogy Petőfi félegyházi születésű. 1845-ben Lisznay Kálmán a költőhöz írott versében „kun-fiúnak” nevezi Petőfit. Arany János egyszer azt közölte Gyulai Pállal, hogy Petőfi „nem ott kereszteltnek mondá magát, ahol született”. A nagykőrösi nagylelkű tanári kar tagjai ebben az ügyben azt mondták, hogy Petőfi Félegyházán született.

Amiben nem hisznek Petőfinek

Azok az adatok, amelyek arra vonatkoznak, hogy Petőfi születé-

Védekezünk a csócsárló ellen

Nagyobb termést nemcsak a talajerők növelésével, helyes vetésforgó alkalmazásával érhetünk el, hanem azzal is, ha vetéseinket megvédjük a különböző kártevők pusztításaitól.

Nagy gondot kell fordítanunk most az őszi vetéseinkre, mert a gabonafutrinka lárvája, a csócsárló tönkre teheti egész termésünket.

Az őszi városunk határában csak néhány helyen jelentkezett ez a kártevő, de miután igen helyes a telünk, a gabonafutrinka lárvája minden veszély nélkül áttelelhet, s tavaszra nagyobb arányú megjelenésére számíthatunk. Eppen ezért figyeljük őszi vetéseinket. A kártételt már messziről felismerhetjük, mert a táblában, körültekintően elszíneződést látunk. A csócsárló jelenleg alig egy centiméter nagyságú, szürkés színű fekete fejű larva, a hátán tojásdad alakú barna folttal. Tavasszal kifejlődésekor eléri a két-három centiméter nagyságot is. Ez a kártevő a gabonát mellett függőleges aknában él, főleg éjjel dolgozik, nappal csak borús napokon jön elő. Lehúzza aknájába a kikelt vetés levelét és azt széjjel rágja, úgy, hogy annak csak a rostjai maradnak meg. Ezért van elszíneződés a búzában. Az élénkzöld le-

veinek helye Félegyháza, még folytathatók lennének, de náluk sokkal lényegesebb az, hogy Petőfi egész életében következetesen félegyházi születésűnek vallotta magát. Szülőföldem című költeményében határozottan Félegyházát vallja szülővárosának. A vers első fogalmazásában Petőfi ezt írta: „Most először vagyok itten — Húsz év óta hol születtem”. 1847. szeptember 8-án házasságkötésekor az erdődi katolikus plébánia anyakönyvében Petőfit félegyházi születésűnek írták, nyilván saját közlése alapján. Amikor 1848-ban a követelvéstáskor a kiskun választópolgárok között proklamációt osztott szét Petőfi, azt írta benne, hogy kiskunsági születésű. Kiskőrös pedig tudvaleg nem tartozott a Kiskunsághoz! De Petőfi nemcsak vallotta félegyházi születését, hanem azt, hogy máshol született, határozottan tagadta.

Az irodalomtörténet azonban ebben nem hitt Petőfinek. Minden sorát elfogadjuk, igaznak tartjuk, esküszünk rá, csak éppen azt nem tudjuk elfogadni hitelesnek, amit szülőhelyével kapcsolatban mondott. Mezősi Károly tanulmányának alap gondolata az, hogy a születési hely megállapításában Petőfi kijelentéseit kell érvényeseknek elfogadni, hiszen a kiskőrösi születés nem bizonyítható.

A Szilveszter éj

Lehetséges-e, hogy télen az egy napos eseményt olyan messzire elvitték keresztelni? Ha Petőfi Félegyházán született, el kellett, hogy vigyék. Félegyházán ugyanis abban az időben csak katolikus plébánia volt, s tekintettel arra, hogy az akkori népszokás szerint a kisgyereket születése után azonnal meg kellett keresztelni, elképzelhető, hogy ha Petőfi 1822. Szilveszter éjszakáján Félegyházán megszületett, január elsején kora reggel a kiskőrösi evangélikus plébániára indultak kereszteltetni.

A nép is beszél a régi Szilveszter éjéről. Mezősi Károly esodálatosan szép népi elbeszéléseket gyűjtött össze tanulmányában Petőfi születéséről, amelyek azt mondják el, hogy Petőfi a kiskunság fia. „Nagy csillag született a Kiskunságban” — meséli a nép.

Mi az igazság?

Mezősi Károly dolgozata már a Magyar Tudományos Akadémián van. Az értekezés bírálói majd kritikailag vizsgálják munkáját. Ő az első, aki alaposan, tudományos módszerekkel vizsgálta Petőfi születésének irodalmát. Műve egyedülálló. A kritikai vizsgálat eredménye most már valóban pontot tehet a Petőfi születése körüli vitákra. Mi lesz a végső eredmény? Természetesen nem tudhatjuk, de semmi okunk nincs kétkedni abban, hogy a Magyar Tudományos Akadémia az igazság szerint fog dönteni.

Ökrös László

HÍREK

— A BÓLYAI JÁNOS Matematikai Társulat rendezésében vasárnap reggel 8 órai kezdettel tartják a szegedi középiskolák matematikai tanulói versenyt a Marx téri Vegyipari Technikumban.

— MAGYAR—SZOVJET barátságai heteket rendeznek a szegedi középiskolák. Tanárok és tanulók egyaránt készülnek előadásokkal és kiállításokkal a barátságai hetekre.

— HÁNDEL „MESSIÁS” című oratóriuma kerül előadásra ma este 6 órai kezdettel a Központi Egyetem aulájában mikrobarázdás hanglemezzel a londoni filharmonikusok tolmácsolásában, Beecham vezényletével. Az előadást Kertész Lajos egyetemi karnagy vezényli.

— YMA SUMAC LEMEZEI SZEGEDEN. A nagyhírű, négy oktáv hangterjedelmű perui indián énekesnő lemezeit 15-én, kedden este fél 8-kor ismét játssza a Közalkalmazottak „Juhász Gyula” kultúrthóna. A műsor keretében Yma Sumac kecsua nyelven délamerikai indián népdalokat énekel zenekari kísérettel. A farsangi muzsika című zeneesten Yma Sumac énekszámain kívül Berlioz Bál-zeneje, Respighi Olasz karneválja, Saint-Saens érdekes műve, az Állatok farsangja is előadásra kerül. A műsor után mikrobarázdás lemezekről tánczenét és új buenos-airesi lemezekről szórakoztató zenét közvetítenek.

— BELVÁROS BEKEBIZOTT-SÁGAI és a Szendrői Julia MNDSZ csoport műsoros délutánt rendez ma délután 5 órai kezdettel a Városi Bekebizottság nagyertermében. (Széchenyi tér 11.) Közreműködnek a városi Balettiskola, a Szegedi Csigyár és több más kultúrcsoport.

— DOROZSMAI NÉPI JÁTEK készül a hagyományok feldolgozásával. A népi játékok a Népművészeti Intézet segítségével Vincze András írja felhasználva Kálmán Lajos, Péceli Attila és Késő Vince gyűjtéseit.

— A CSÁRDÁSKIRALYNÓT 22-én és 23-án, kedden és szerdán 6 órai kezdettel mutatja be a Nemzeti Színház, hogy az előadásra vonattal érkező falusi dolgozók visszautahassanak. Az előadás előreláthatólag 10 óra 5 perccor fejeződik be. Amennyiben sikeres lesz, a színház minden hónapban meg fogja ismétetni a korán kezdődő előadásokat.

— ORSZÁGOS FILHARMONIA Hangversenyközpontja négy bérleti előadást rendez Szegeden, a Nemzeti Színházban, a Magyar Állami Operaház tagjai és a Budapesti MÁV Szimfonikus Zenekar közreműködésével. Az első hangversenyt február 21-én, délután 6 és fél 9 órakor tartják; Gounod: Faust című operájából részleteket adnak elő, a Magyar Állami Operaház magánénekesei.

— HERMAN LIPÓT GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA ma délután tárlatvezetéssel tekinthető meg a Horváth Mihály utcai képcsarnokban fél 12 órakor.

— A BELÜGYMINISZTERIUM CSONGRÁDMEGYEI Főosztályának Városi és Járási Osztálya Szabó Mihály, Nagy István és Németh József szegedi lakosokat 100 forint pénzbírsággal büntette, mert a nevezetteknek a személyi igazolványhoz szükséges okiratai megvoltak és annak ellenére sem jelentkeztek személyigazolványukért. Az osztály vezetője ezúttal hívja fel a város lakosságát figyelmét, hogy személyi igazolványukat sürgősen szerezzék be, mert aki ezt saját hibájából elmulasztja február 26-ig és a személyi igazolványát nem hordja magával, 100 forintig terjedhető pénzbírsággal büntetik.

— A SZALAGÉGETÉS századi sikeres múltját végezték csütörtökön a Városi Tanács Kórháza tudósgondozó osztályán. Ezt a műtétet a fűdőtöltés kiegészítésére alig két éve végezték be az osztályon.

— A PEDAGÓGUS SZAKSZERVEZET Szeged Városi Bizottságának nyugdíjas csoportja február 14-én, hétfőn délután 4 órai kezdettel a Pedagógus Klubban (Április 4. útja 1., a Hősök Kapujánál) megbeszélést tart, melyre az érdeklődő nyugdíjasokat hívja és elvárja a vezetőség.

— A JUHÁSZ GYULA KULTÚROTTHON vezetősége február 13-án, vasárnap délelőtt fél 11 órai kezdettel a Szabadság Filmszínházban Puccini emlékhangversenyt rendez. Közreműködnek: Neményi Lili, Laczó István az Állami Operaház művészei, Moldován Stefánia, Megyesi Pál, a Szegedi Nemzeti Színház művészei, a Közalkalmazottak Szakszervezete kultúrthónának szimfonikus zenekara. Vezényel Markó Leó.

— A TÁRSADALOM ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNYI ISMERETTERJESZŐ TÁRSULAT történelmi szakosztálya és a Magyar Történelmi Társulat Délalföldi csoportja február 16-án este 7 órai kezdettel tartja első klubestjét a társulat (Szeged, Horváth Mihály utca 3. II. emelet) klubhelyiségében. A bevezető előadást Mérey Gyula egyetemi tanár, a történelmi tudományok kandidátusa, az egyetem történelmi intézetének igazgatója tartja. „A reformkor szak egy problémái a legújabb kutatások tükrében” címmel. A klubestre a vezetőség az érdeklődőket szívesen látja.

— A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM Állam- és Jogtudományi Kar Tudományos Bizottsága hazánk felszabadulásának 10. évfordulója méltó megünneplése céljából előadásorozatot rendez. Az előadásorozat keretében február 18-án, délután 5 órakor az Állam- és Jogtudományi Kar IV. sz. tantermében (Sztálin körút 50. I. em.) dr. Horváth Róbert egyetemi tanár „Az 1945/46-os magyar infláció elméleti kérdései, a tudomány tiszéves távlatában” címmel tart előadást. Érdeklődőket szívesen lát a tudományos bizottság.

Anyakönyvi hírek

Február 4-től—12-ig

HAZASSÁGOT KÖTÖTTEK

Bende Lajos és Juhász Ilona, Mészáros László és Vass Kornélia Aliz, Kerényi Mátyas és Horváth Margit, Gyenge Balázs és Tóth Julianna, Parjé József és Jung Éva, Oláh István és Tóth Edit, Kálmán Sándor és Csikós Margit, Szabó Mihály és Nyári Ilona, Péter Szabó Imre és Péter Szabó Pirokska, Balogh László és Asszony Éva, Popity Lajos és Tarnai Ilona, Rácz András és Tápay Anna, Török Lajos és Teszár Erzsébet, Nagypál István és Nemes Zsuzsanna, Rózsa Imre és Forró Erzsébet; Hárs László és Halász Zsuzsanna.

SZÜLETÉSEK

Horváth József és Szórád Julianna Katalin, Mészáros Mihály és Nagy Margit Erzsébet, Madlen Pál és Halász Ilona Gusztáv, Mucsi István és Farkas Erzsébet Károly, Orincák László és Kalló Etelka Judit, dr. Trebits Rudolf és Sipos Magdolna Dóra, Kocsis János és Vajda Erzsébet Éva, Lakatos István és Jávorka Mária István, Bakró Imre és Ördög Ilona Imre, Szőke Mihály és Molnár Rozália Julianna, dr. Biacsi Sándor és Landesz Olga Zolt, Lévai Kovács Mihály és Pintér Jolán Mihály, Vass Ferenc és Baranyi Sára Sára, Dobák István és Bagó Katalin István, Fürtös Ferenc és Varga Anna Ibolya, Horváth Ferenc és Nagy Zsófia Marianna, dr. Jármy Pál és Benke Margit Magdolna, Kocs János és Lakatos Veronika Árpád, Vidéki Imre és Deme Ilona Ilona, Lakó Károly és Fekete Mária Mária, Oláh József és Dobó Jolán Jolán, Sipos József és Matuska Gizella Árnold, Széles Murgas Imre és Nagy Viktória Árpád, Tari János és Onódi Rozália Irén, Zsemberi György és Kocsó Erzsébet Erzsébet, Török Jenő és Kovács

Katalin Terézia, Molnár Pál és Virág Mária Pál, Botlyán Gyula és Nagy Erzsébet Zsuzsanna, Balázs Lajos és Deák Éva György, Feil Tibor és Futaka Ilona Tibor, Fortuna István és Kovács Erzsébet István, Füle Imre és Tanács Ilona Erzsébet, Horváth József és Kutak Julianna Géza, Kriván István és Török Erzsébet József, Pádai László és Borbély Matild Gábor, Szécs István és Varga Veronika Dorottya, Szórád Zoltán és Papp Julianna Zoltán, Mélykúti Ernő és Illa Irén, Békési Lajos és Kálmán Klára Leó, Farkas Andrács és Józsa Julianna Julianna, Jó Imréné és Putai Irénnek Endre nevű gyermeke született.

ELHALTAK:

Gombkötő János 67, Arva Sándor József 46, Mikó Mihályné Szabó Rozália 79, Könyv András 93, Bollford Mária 76, Juhász Agoston 68 éves, Huszka Antal 8 hónapos, Csala Irén Ilona 7 éves, Fekete Sándor 5 hónapos, Laczó Antalné Tárkony Julianna 66, Csetnek Lajos 68 éves, Paragi László 3 hónapos, Nagy Irén 1 hónapos, Mészáros Ferencné Drapp Emma 64, Köröndi Bala 66, Makra Lajosné Lipnák Etelka 65, Benesák Béláné Klára Dorottya 49, Leszkóvszka Kálmáné Kelen Teréz 87, Mihályok Ilona 64, Dávid Mihályné Tápai Rozália 82 éves, Kocsich Judit 10, Kocsis Lajos 82 éves, Simon Istváné Pintér Viktória 76, Páló Istváné Lajosné Matinszki Ilona 59, Pálffy Sándor Miklósné Lohozár Julianna 21, Zsembó Jánosné Juhász Ilona 55, dr. Bata Tibor 83, Medvecs József 78, Ágárdi Andrács Korné Erzsébet 61 éves, Ké. felvi Mária 17 hónapos, Sári Dezső 24, Bóros Sándorné Tápai Rozália 87, Pódog József 28, Szabó István 46, Ké. felvi Jánosné Pusza 77, Nagy Ferenc 86, Fűr-dők János Gyula 50 éves korában.

Fóki István a Szegedi Városi Tanács főagronómus